

Афганська війна

1979 - 1989

*Війна буде повторюватися до
тих пір, поки питання про неї
буде вирішуватися не тими,
хто помирає на полі бою.*

Анрі Барбюс

Війна в Афганістані — збройний конфлікт за участю Радянського Союзу на території Афганістану (ДРА). Розпочався у грудні 1979 році і тривав до 15 лютого 1989 року.

Сторо

ни

Афганські
моджахеди

СРС

Демократична Республіка
Афганістан

Моджахед (араб. مجاهد *muğāhid*, близьке до арабського звучання — муджахід, у множині — муджахідін) — учасник джихаду, буквально «той, що докладає зусилля», «борець».

Моджахед, що загинув в ході ведення джихаду вважається **шахідом**, тим що засвідчив свою віру. Про загиблого моджахеда кажуть: «став шахідом». Помірковані ісламські богослови зараховують до числа моджахедів не лише воїнів, але й будь-кого з мусульман, що стійко бореться зі своїми вадами й спокусами. У наш час моджахедами є: партизани **Північного Кавказу, Іраку**, бійці руху «Талібан» в **Афганістані та Пакистані** та ін.

Свого часу радянські інтервенти називали афганських моджахедів «**душманами**» (дарі دشمن — *dušman* — ворог).

Афганські моджахеди,
1985

Командува

СРСР:

Борис Громов

Дмитро Устінюк
Борис Громов
Сергій Соколос
Павло Грачов
Ігор Родіонов

Ахмад Шах Масуд

Ісмаїл Хан

Джалалуддін Хаккані

Абдулла Юсуф Аззам

Гульбуддін Гекматіяр

Абдул Хак

ДРА:

Бабрак Кармаль

Мухаммед Наджибулла

Абдул-Рашид Дустум

Ахмад Шах Масуд (псевдо — Панджшерский лев, тадж. Шери Панчшер) (1953 — 2001) — афганський польовий командир, міністр оборони Афганістану. Масуд — прізвисько (лакаб), що арабською означає «Щасливий», його він отримав у 1975 році, під час повстання в долині Панджшера — першого збройного виступу ісламської опозиції в Афганістані.

Бабрак Кармаль (1929 - 1996) - афганський політичний і державний діяч, прем'єр-міністр Афганістану (1979-1981) Помер у 1996 р. на еміграції в Москві.

Борис Всеволодович Громов

(1943 р.н.) - радянський і російський воєначальник і політик. Генерал-полковник (9 травня 1989), Герой Радянського Союзу (3 березня 1988), губернатор Московської області з січня 2000 року.

Під час війни в Афганістані тричі проходив службу в частинах Обмеженого контингенту Радянських військ (з лютого 1980 по серпень 1982 року, з березня 1985 по квітень 1986 року, 1987-1989). Удостоєний звання Героя Радянського Союзу за успішне проведення операції «Магістраль». Був останнім командувачем 40-ю армією (1987-89), одночасно був уповноваженим уряду СРСР у справах тимчасового перебування радянських військ в ДРА, керував виведенням радянських військ з Афганістану.

Військові СИЛИ

500.000

50.000-200.000

Втрат

СРСР

И

офіційна статистика

15 051 убито

54 000 поранено

414 000 захворіло

неофіційна

статистика

140 000 убито

ДРА

100.000-150.000 убито,
500.000-800.000 поранено

Цивільне населення

близько 2 000 000 убито

Моджахеди

200.000-300.000 убито,
500.000-1.000.000 поранено

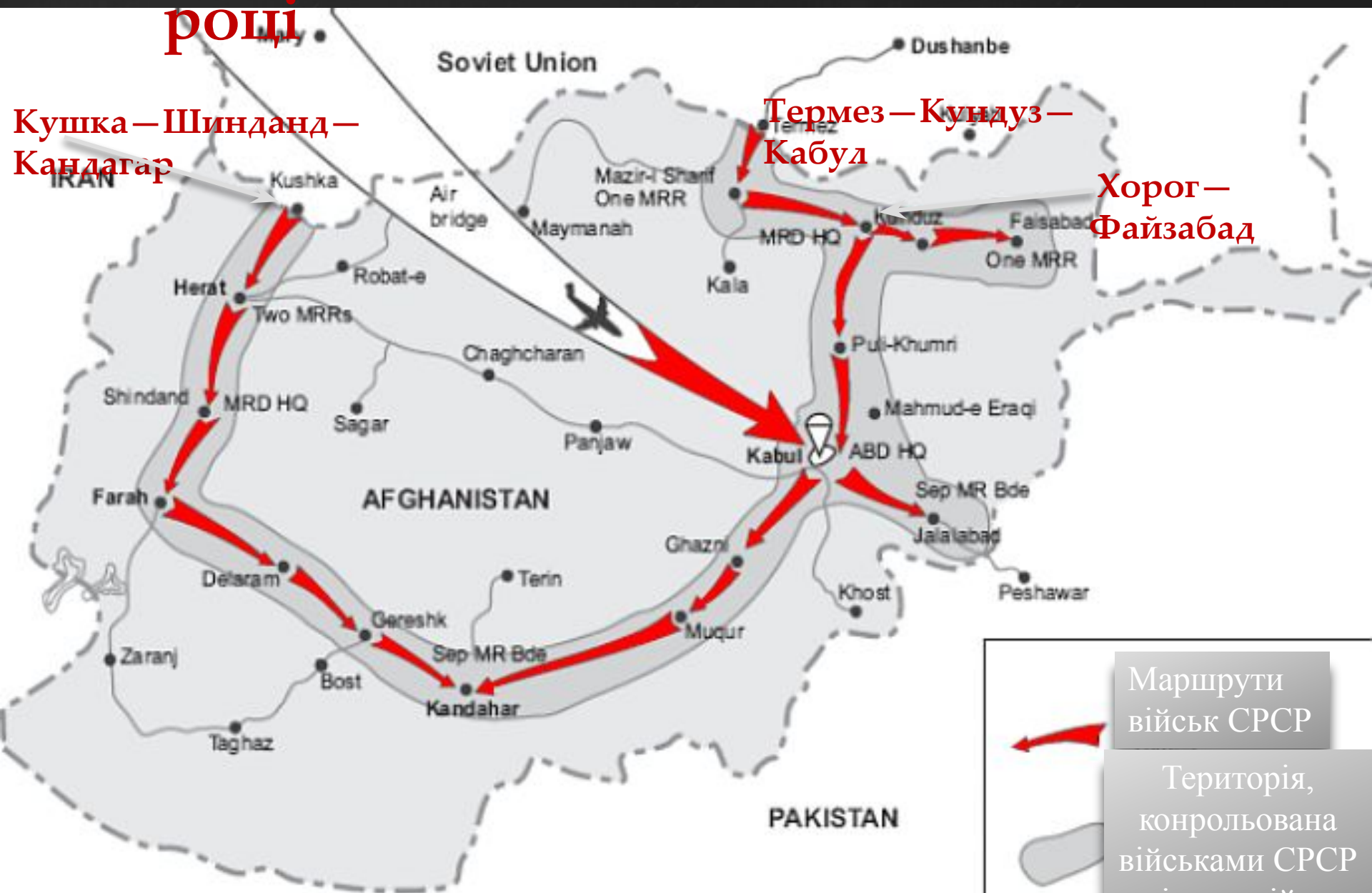
Введення радянських військ у 1979 році

році

Кушка—Шинданд—
Кандагар

Термез—Кундуз—
Кабул

Хорог—
Файзабад

Маршрути
військ СРСР

Територія,
контрольована
військами СРСР
під час війни

аду радянського контингенту

И:

- ✓ управління 40-ї армії
- з частинами забезпечення і обслуговування,
- ✓ чотири дивізії,
- ✓ п'ять окремих бригад,
- ✓ чотири окремі полки,
- ✓ чотири полки бойової авіації,
- ✓ три вертолітні полки,
- ✓ одна трубопровідна бригада,
- ✓ одна бригада матеріального забезпечення
- ✓ деякі інші частини і установи.

Ми-8

Т

Радянські десантники на БМД-1, Афганістан, 25 березня 1986 р.

Штурмовик Су-25 складав кістяк

Афганська війна продовжувалася з 25 грудня 1979 до 15 лютого 1989 року, тобто **3340** днів.

Етап

Перебування радянських військ в Афганістані і їх бойова діяльність умовно розділяються на чотири етапи.

1-й етап: грудень 1979 р. — лютий 1980 р. Введення радянських військ до Афганістану, розміщення їх по гарнізонах, організація охорони пунктів дислокації і різних об'єктів.

2-й етап: березень 1980 р. — квітень 1985 р. Ведення активних бойових дій, зокрема широкомасштабних, спільно з афганськими з'єднаннями і частинами. Робота з реорганізації і зміцнення озброєних сил ДРА.

3-й етап: травень 1985 р. — грудень 1986 р. Перехід від активних бойових дій переважно до підтримки дій афганських військ радянською авіацією, артилерією і саперними підрозділами. Підрозділи спецпризначення вели боротьбу з припинення доставки зброї і боеприпасів із-за кордону. Відбувся вивід 6 радянських полків на Батьківщину.

4-й етап: січень 1987 р. — лютий 1989 р. Участь радянських військ в проведенні афганським керівництвом політики національного примирення. Продовження підтримки бойової діяльності афганських військ. Підготовка радянських військ до повернення на Батьківщину і

Політичне врегулювання

14 квітня 1988 року за посередництва ООН в Швейцарії міністрами закордонних справ Афганістану і Пакистану підписані Женевські угоди про політичне врегулювання ситуації в ДРА. Радянський Союз зобов'язався вивести свій контингент в 9-місячний термін, починаючи з 15 травня; США і Пакистан, зі свого боку, повинні були припинити підтримувати моджахедів.

Відповідно до угод виведення радянських військ з території Афганістану почалося 15 травня 1988 року. **15 лютого 1989 року** з Афганістану повністю виведені радянські війська. Виведенням військ 40-ої армії керував останній командувач контингентом генерал-лейтенант Борис Громов.

Втрати

уточненими даними, всього у війні Радянська Армія втратила 14 427 чоловік, КДБ — 576 чоловік, МВС — 28 чоловік загиблими і зниклими безвісти. Поранення і контузії отримали більше 53 тисяч чоловік. Медична допомога була надана 463 тисячам військовослужбовців.

За оцінками незалежних дослідників втрати радянської армії склали до 140 тисяч убитими та до 350 тисяч пораненими.

За національним складом втрати склали: росіян - 6.888 чол., українців – 3.360 чол., узбеки - 1.066 чол., білорусів - 723 чол., татари - 442 чол., казахи - 362 чол., туркмени - 263 чол., таджики - 236 чол., азербайджанці - 195 чол., молдавани - 195 чол., чуваші - 125 чол., киргизи - 102 чол., народності Дагестану - 101 чол., башкири - 98 чол., вірмени - 95 чол., грузини - 81 чол., мордва - 66 чол., литовці - 57 чол., марійці - 49 чол., чеченці - 35 чол., осетини - 30 чол., кабардинці - 25 чол., латиші - 23 чол., калмики - 22 чол., удмурти - 22 чол., комі - 16 чол., естонці - 15 чол., інгуші - 12 чол., балкарці - 9 чол., євреї - 7 чол., карели - 6 чол., каракалпаки - 5 чол., тувинці - 4 чол.

За віком втрати склали:

до 20 років - 8.655 чол. (у т.ч. - 2 офіцера);
20-25 років - 3.557 чол. (842 офіцери);
25-30 років - 878 чол. (640 офіцерів);
30-40 років - 573 чол. (396 офіцерів);
понад 40 років - 170 чол. (99 офіцерів)

За військовими званнях втрати склали:

офіцерів - 1979 чол.

прапорщиків - 691 чол.

сержантів - 3166 чол.

солдат - 7879 чол.

робітників та службовців Радянської армії - 118 чол.

Точне число загиблих у війні афганців невідоме. Наявні оцінки коливаються від 1 до 2 млн. чоловік.

Участь

українців

Через горнило радянсько-афганської війни пройшло більше 160 000 українців. З них 3 360 загинули, в тому числі 60 вважаються зниклими безвісти або тими, що потрапили в полон.

Поранення отримали більше 8 000 українців, з них 4 687 повернулися додому інвалідами.

Пам'ятник воїнам-«афганцям» у Києві

Із 72 осіб, удостоєних за роки «афганської» війни звання Героя Радянського Союзу, 11 українців

українців

Лохвиця. Воїнам-«афганцям», пам'ятний знак

Пам'ятник воїнам-«афганцям» у Кривому Розі

Книга пам'яті

Донецьк

Кри

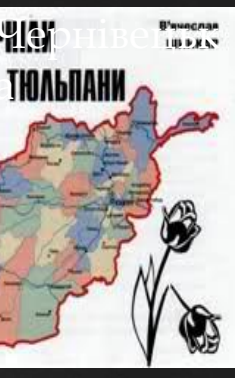
Харківська

Луганськ

Запорізьк

Дніпропетровськ

Херсонськ

Волинськ

Вінницьк

Житомирськ

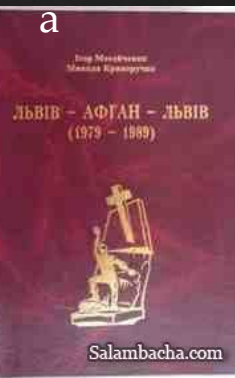
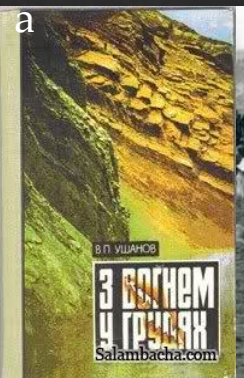
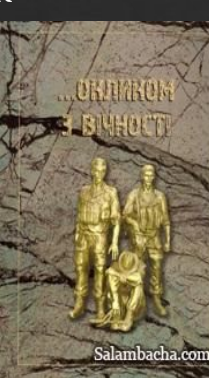
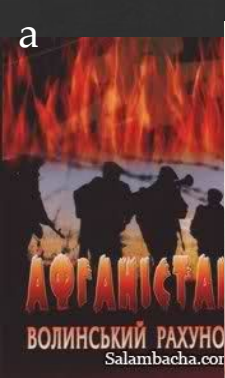
Івано-Франківськ

Київська

Черкаськ

Сумськ

Львівськ

Закарпатськ

Полтавськ

Хмельницьк

Чернігівськ

Кіровоградськ

ка

Одеськ

а

Рівненськ

ка

Миколаївськ

а

Тернопільськ

ка

а

а

а